

Είναι δυνατή μια κοινωνία χωρίς χρήμα;

Αναφορά σε μια ανοικτή συζήτηση του WSM στο Δουβλίνο

Οι αναρχικοί θέλουν μια μη εμπορεύσιμη (μη αγοραία) σοσιαλιστική οικονομία, με ελεύθερη πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες. Αποτελεί όμως αυτό απλώς μια συμπαθητική, αλλά ανέφικτη, ιδέα; Είναι εφικτή μια αποδοτική οικονομία χωρίς χρήματα, εμπόριο ή ανταλλαγή;

Ο σύντροφος Terry (της ιρλανδικής αναρχοκομμουνιστικής ομοσπονδίας WSM – Workers Solidarity Movement) κάνει αυτή την αναφορά σχετικά με μια συζήτηση αναρχικών στο Δουβλίνο όσον αφορά το θέμα αυτό.

Ήταν μια ενδιαφέρουσα, κατά ένα μεγάλο μέρος της, συζήτηση, επειδή έκανε τους συμμετέχοντες να σκεφτούν για το πώς μπορούσαμε να προσπαθήσουμε ώστε να επιτευχθεί ο στόχος αυτός (της κοινωνίας χωρίς χρήμα) και να πείσουμε και άλλους για την ικανότητά μας για τη επίτευξή του. Στη συζήτηση που ακολούθησε την εισήγηση, συμφώνησαν όλοι, κατ' αρχήν, ότι η χρήση του χρήματος έχει επεκταθεί πέρα από την αρχική της λειτουργία και έχει γίνει αναπόσπαστο καθημερινό εργαλείο του καπιταλισμού, ενώ έχει μετατρέψει την ίδια τη φρασεολογία και, ακόμη, την ίδια τη διαδικασία της σκέψης του πώς βλέπουμε τα πράγματα και ολόκληρο τον πολιτισμό μας.

Το χρήμα αντιμετωπίστηκε, επίσης, από πολλούς από τους παρόντες στη συζήτηση ως μέσο επιβολής λιτότητας (ή έλλειψης) καθώς και ως μέρος ενός μηχανισμού που επιτρέπει τη χρησιμοποίηση των πόρων για πλουτισμό ή, τουλάχιστον, της κατανομής τους σε μόνο μερικά άτομα και, επομένως, τα αποτελέσματα της χρήσης του αυτής είναι εγγενώς αντιδημοκρατικά.

Συμφωνήθηκε ότι μια επαναφορά στα συστήματα ανταλλαγής σίγουρα δεν αποτελεί πρόοδο, αλλά βήμα προς τα πίσω. Στη συζήτηση επισημάνθηκε, ακόμα, ότι είναι αδύνατον να καθοριστεί η νομισματική αξία οποιουδήποτε προϊόντος, επειδή είναι τόσο δύσκολο να καθορίσουμε τη συνεισφορά όλων των διαφορετικών ανθρώπων που συμμετέχουν στην παραγωγή οποιουδήποτε

αγαθού ή προϊόντος, δεδομένου ότι πρέπει να λάβουμε υπόψη, όχι μόνο την εργασία, αλλά και την εκπαίδευση, την επιστήμη, την εργατική κατοικία, την επίδραση στο περιβάλλον, τον εξοπλισμό, τους κατασκευαστές και, οπωσδήποτε, τα συνολικά αποτελέσματα της ανάμειξης πολλών άλλων κοινωνικών παραγόντων.

Ένας συμμετέχων (ο υπογράφων) επισήμανε ότι υπάρχουν δύο βασικά στοιχεία για να ληφθούν υπόψη: τα φυσικά αντικείμενα και η πληροφόρηση. Είναι ήδη κάτι παραπάνω από σαφές ότι ολόκληρη η πληροφόρηση (ίντερνετ κ.λπ.) μπορεί βασικά να γίνει ελεύθερη, δεδομένου ότι οι δαπάνες διανομής είναι τώρα σχεδόν μηδαμινές και μπορεί να αναπαραχθεί κατά αόριστο τρόπο. Αλλά δεν συμβαίνει και το ίδιο με φυσικά αγαθά και πολλοί από τους άλλους συμμετέχοντες στη συζήτηση καθώς και ο εισηγητής συμφώνησαν ότι είναι πιθανό να υπάρξει πάντα μια κάποια έλλειψη μερικών αγαθών και το ζήτημα του πώς να συνδιαλλαγούμε με αυτό το πρόβλημα αυτό αποτέλεσε αντικείμενο διαφωνιών. Αναφέρθηκαν μερικά παραδείγματα από προηγούμενες επαναστάσεις όπως η Ισπανική Επανάσταση όπου προέκυψαν τέτοιου είδους προβλήματα και τα οποία αντιμετωπίστηκαν συλλογικά. Εντούτοις, συμφωνήθηκε ότι η ελεύθερη διανομή και διάθεση των πόρων είναι ακόμα καλύτερη απ' ό,τι μέσω του μηχανισμού που λέει όποιος αντέξει οικονομικά μπορεί και να επωφεληθεί.

Άλλοι συμμετέχοντες επισήμαναν ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι αυξανόμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις καθώς και η θέσπιση θεμελιωδών ορίων (περιορισμών) σε ό,τι είναι να γίνει με τη ευρύτερη έννοια.

Από την άποψη του πώς μπορεί να επιτευχθεί μια κοινωνία χωρίς χρήμα, φάνηκε να συμφωνούν όλοι ότι, θα ήταν καλύτερο να ενθαρρυνθούν τα διάφορα συστήματα του τύπου ελεύθερων ή χωρίς χρήμα συναλλαγών έτσι ώστε οι άνθρωποι να εξοικειώνονται περισσότερο με την ιδέα αυτή. Κατά συνέπεια, η συνέχιση του ελεύθερου λογισμικού και της μουσικής ήταν μερικά από τα σχετικά παραδείγματα καθώς επίσης και η πρόσφατη οργάνωση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου γνωστή ως FreeCycle (www.freecycle.org), όπου οι άνθρωποι προσφέρουν διάφορα αγαθά που δεν τους χρειάζονται δωρεάν, κάτι που έχει αρχίσει να γίνεται δημοφιλές.

Άλλα παραδείγματα υπαρχόντων συστημάτων που αναφέρθηκαν ήταν οι διάφορες βιβλιοθήκες και το πόσο καλά λειτουργούν καθώς και ένα μεγάλο μέρος της υποδομής των πόλεων, όπως τα πεζοδρόμια. Αυτοί είναι ακόμα ελεύθεροι χώροι και κανένας δεν χρεώνει κάποιον για τη χρήση τους. Και αυτό ήταν ένα άλλο ζήτημα που χρησιμοποιούν οι καπιταλιστές για να αντιταχθούν την ιδέα της κοινωνίας χωρίς χρήμα, όπου οι άνθρωποι θα καταλάωναν στο μέγιστο. Η υπάρχουσα εμπειρία με τις βιβλιοθήκες, όμως, δείχνει ότι οι άνθρωποι δεν το κάνουν αυτό, δεν δανείζονται το μέγιστο αριθμό βιβλίων κάθε φορά και δεν είναι τίποτα άλλο από μεμονωμένα καταναλωτικά άτομα, αλλά όμως είναι άνθρωποι.

Έτσι, ενθαρρύνοντας τρόπους, όπως δωρεάν συγκοινωνία, δωρεάν υπηρεσίες όπως η ύδρευση και, γενικά, πράγματα που είναι μέρος του πολιτισμού μας και χρησιμοποιούνται από τον καθέναν, είναι μια καλή αρχή για να προχωρήσουμε πιο πέρα. Επειδή το χρήμα μας κάνει να σκεφτόμαστε το ατομικό μας εισόδημα

ή τον πλούτο, τείνουμε να αγνοήσουμε τον πλούτο του πολιτισμού μας. Και όμως είναι ένας πολιτισμός που είναι ουσιαστικό μέρος της ανθρώπινης ύπαρξης. Και όλα αυτά είναι, φυσικά, εκείνα για τα οποία ενδιαφέρεται και μιλά ο αναρχισμός, του πώς, δηλαδή, διαμορφώνουμε και λειτουργούμε την κοινωνία και τον πολιτισμό μας.

Το αδιέξοδο της τρέχουσας χρηματικής κοινωνίας είναι το πλέον σημαντικό εμπόδιο στην προώθηση της ανθρωπότητας στο επόμενο στάδιο προς την ωριμότητά της και την εξέλιξη των ανθρώπινων δυνατοτήτων.

Δημοσιεύτηκε στο www.anarkismo.net Μετάφραση στα ελληνικά από το «Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης», Μελβούρνη, 8 Δεκέμβρη 2005.
<http://ngnm.vrahokipos.net>